

Основні принципи розміщення статей та деякі особливості подачі інформації в Енциклопедії історії України

---

1. Статті розміщено за українським алфавітом; російськомовні назви періодичних видань — відповідно до їхнього звучання в українській транскрипції; статті, що мають латиномовні гасла, друкуються наприкінці останнього тому ЕІУ за латинським алфавітом.
2. Великими літерами напівжирним шрифтом з наголосами подаються або повні назви статей, або їхні головні частини; в останньому випадку менш інформативна частина друкується з дотриманням правил вживання великої та малої літер напівжирним шрифтом без наголосів. За гаслом, після коми, напівжирним шрифтом даються: повне (без інверсії) написання назви установи чи видання, а також різні уточнення реєстрового терміна. У круглих дужках зазначаються: загальноживані абрєвіатури до гасел, етимологічні довідки до слів, справжні прізвища або навпаки — псевдоніми, дати народження та смерті.
3. Реєстрові назви подані переважно в однині. У множині вони наводяться тоді, коли це відповідає загальноприйнятій практиці.
4. Слово чи словосполучення реєстрової назви скорочується в середині тексту до перших літер.
5. Назви вищих навчальних закладів, як правило, даються за географічною ознакою.
6. У випадках, коли абрєвіатура частіше вживана, ніж розгорнута назва, гаслом є абрєвіатура.
7. У переважній більшості дати подаються за новим стилем, однак можливі випадки, коли стиль не є визначеним. Там, де вказано старий стиль, його розміщено в дужках.
8. Назви населених пунктів подаються відповідно до адміністративно-територіального поділу, що існував у роки висвітлюваного в статті історичного періоду, а також, у переважній більшості, за сучасним адміністративно-територіальним поділом. Після означень місто, село і т. д. назви населених пунктів друкуються в називному відмінку.
9. Числа, що означають рік, подаються без слова «рік», при них може не вживатися прийменник у (в).
10. Написання іншомовних імен, прізвищ, країн, географічних об'єктів подано за чинним «Українським правописом».
11. Вживані в статтях і бібліографії скорочення та умовні позначення до карт наведені наприкінці тому.
12. Курсивом у основному тексті статей виділяються терміни, які є гаслами у цій енциклопедії, в бібліографії — прізвища авторів видань.
13. Бібліографію розміщено переважно наприкінці статті шрифтом меншого кеглю, однак можливі випадки, коли бібліографія згадується в основному тексті й друкується шрифтом звичайного кеглю.
14. В об'єднаних під одним гаслом статтях різних авторів під кожною статтею зазначається прізвище її автора.

ГААЗЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ НА ВІПАДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ 1954

— міжнар.-правовий документ, прийнятий на Міжнар. конф., що відбулася в Гаазі (Нідерланди) 21 квіт. — 14 трав. за участі 56 д-в, у т. ч. УРСР. Станом на 1997 конвенцію підписали понад 80 д-в. Це — перша міжнар. угода, в якій об'єднано правові норми щодо охорони культ. спадщини в світ. масштабі. Розроблена на основі «Пакту Реріха», висунутого відомим художником і громад. діячем М.Реріхом. Згідно з конвенцією, об'єктами міжнар. охорони є такі культ. цінності (рухомі або нерухомі, будь-якого походження та приналежності), які мають особливе значення для культ. спадщини кожного окремого народу. Це — пам'ятки арх-ри, історії та мист-ва, релігійні чи світські, археол. пам'ятки, рукописи, архіви, колекції, музеї, б-ки, а також центри, де зосереджені культ. цінності. В конвенції зазначено, що збитки, завдані культ. цінностям, які є об'єктами міжнар. охорони, примножують втрати культ. спадщини всього людства. Згідно з цим документом, країни-учасниці конвенції зобов'язуються поважати культ. цінності, що захищаються конвенцією й які перебувають на їхній тер. і на тер. ін. країн. Під час збройного конфлікту забороняється будь-яке використання цих цінностей, якщо воно може призвести до їх зруйнування або пошкодження. Договірні сторони повинні переслідувати й припиняти крадіжки, пограбування, акти вандалізму. Особи, винні в порушенні норм конвенції, притягаються до кримінальної відповідальності згідно з чинним нац. законодавством. На конф. було

прийнято Виконавчий регламент процедури застосування конвенції та протокол щодо протизаконного вивезення культ. цінностей з окупованих тер., який зобов'язує незаконного власника цих цінностей повернути їх після припинення воєн. дій. Було встановлено двоколірний (синьо-білий) розпізнавальний знак для позначення культ. цінностей, що перебувають під захистом конвенції.

Літ.: Міжнародна охорона, захист і повернення культурних цінностей. К., 1993; Акуленко В. Реалізація норм міжнародного гуманітарного права в законодавстві України про захист культурних цінностей. «Політика і час», 1995, № 9.

І.М. Мельникова.

ГАБЛИЦЬ (Hablitz) **Карл Іванович** (1752—21(09).10.1821) — учений, держ. діяч *Російської імперії*, таємний радник (1800), сенатор. Кореспондент (1776) та почесний чл. Петерб. АН (1796), чл. Вільного екон. т-ва (1783).

Н. в м. Кенігсберг (нині м. Калінінград, РФ). 6-літнім прибув до Росії з батьком — Йоганом (Іваном), який у *Москві* отримав посаду інспектора університетської друкарні. 1768 Г. закінчив г-зію та вступив на мед. ф-т Моск. ун-ту. 1769 переведений до АН і відряджений з експедицією під кер-вом С.Гмеліна на пд. Воронежської губ., у Приазов'я, на Волгу та Каспійське м. 1775 номінований академічним перекладачем, 1776 — пом. дир. Астраханської садової контори. 1781—82 вів шоденник рейду, очоленого М.Войновичем.

Протягом 1783—85 складав «фізичний опис» *Криму*, досліджував Тамань і *Кубань*. 24(13) груд. 1784 призначений радником Таврійської карної палати, згодом обійняв посаду дир. обласної економії. Отримав від кн.

Г.Потьомкіна дачу поблизу *Балаклави* та виноградник у Судацькій долині. Створив і подав імп. Катерині II істор. та геогр. опис Криму з відповідними картами. Від 1788 до кін. 1796 — таврійський віце-губернатор. 1794 на нього було покладено обов'язок особисто наглядати за місц. соляним промислом.

30(19) груд. 1796 відкликаний до *Санкт-Петербурга*, виконував різноманітні доручення імп. Павла I, який пожалував йому 250 кріпаків. 1801 Г. присутній в урядовому к-ті з упорядкування *Новоросійського краю*, 12 січ. 1803 (31 груд. 1802) призначений президентом мануфактур-колегії. 16(04) лют. 1803 став гол. дир. держ. лісів, 30(18) лип. того самого року — ще й керуючим експедицією держ. г-ва.

Від 11 листоп. (30 жовт.) 1808 до 1810 очолював комісію з розв'язання суперечок щодо земель Крим. п-ова. Окрім цього, перебував на службі в сенатському департ., а також до 1811 завідував 1-ю експедицією департ. внутр. справ і гол. правлінням мануфактур. 1814 — голова к-ту, утвореного імп. *Олександром I* для розгляду скарг крим. татар і загалом усіх справ по різних міністерствах стосовно того краю.

Кавалер орденів св. Володимира 4-го ст. (1787), 3-го ст. (1794), 2-го ст. (1806); св. Анни 1-го ст. (1799; діамантові знаки — 1810).

П. у м. С.-Петербург.

Тв.: Географические известия, служащие к объяснению прежнего состояния Таврической области. СПб., 1803; Исторический журнал бывшей в 1781 и 1782 годах на Каспийском море российской эскадры под командою флота капитана второго ранга графа Войновича. М., 1809; Краткое описание жизни и службы. «Сын отечества», 1821, ч. 73—74.

Г